

Verslag

Titel verslag: **Medische Werkgroep Hoboken**
Datum vergadering: 3 december 2021 van 9 tot 12u
Plaats vergadering: videoconferentie
Datum volgende vergadering: 2 juni 2022 van 9 tot 12u

Naam	Bedrijf	Naam	Bedrijf
Aanwezig			
Elke Adriaenssens	VMM	Kristel Heyman	Stad Antwerpen, afdeling klimaat en leefmilieu
Nele Bal	OVAM	Lutgart Moeremans	VCLB De Wissel
Michiel Ceulemans	Umicore	Vera Nelen	PIH (voorzitter)
Marva Coopmans	St. Agnes Basisschool	Ineke Pycke	Stad Antwerpen, districtssecretaris Hoboken
Tom De Boeck	Districtscollege Hoboken	Guy Thys	PIH
Karin De Clercq	Stad Antwerpen, afdeling welzijn (gezondheid)	Veerle Van der Smissen	CLB, Antwerpen
Emmy De Graef	Umicore	Liesbet Van Rooy	Agentschap Zorg en Gezondheid (AZG)
Liesbet De Groot	Logo Antwerpen	Filip Vanderoost	Huisartsenvereniging Antwerpen Zuid (HAAZ)
Pieter De Wilde	District Hoboken		
Kathleen Degroeve	Logo Antwerpen		
Ilse Dom	St. Agnes Basisschool		
Ilona Gabaret	PIH		
Verontschuldigd			
Annelies De Decker	PIH	Leen Van Den Eede	Stad Antwerpen, onderwijsnetwerk Antwerpen
Carmen Franken	PIH	Inge Vervondel	Logo Waasland
Moeni Gabriël	Kind en Gezin		

Agenda

1. Resultaten lood-in-bloed onderzoek najaar 2021 (PIH) 2
2. Stand van zaken wijkwerker (Logo) 4
3. Toelichting resultaten luchtkwaliteitsmetingen in Hoboken (VMM) 4
4. Stand van zaken Umicore 5
5. Communicatie 6
6. Varia 7

1. Resultaten lood-in-bloed onderzoek najaar 2021 (PIH)

Conclusies

Het deelnamepercentage in het najaar 2021 bedraagt 64,3% en is hiermee gelijk aan het voorjaar 2021. Dit hoge deelnamepercentage kan verklaard worden door verschillende factoren. Enerzijds doordat de deelnemers werden gerekruteerd zowel via de school als via een persoonlijke brief (en bezoek van de wijkwerker) aan huis. Anderzijds door het feit dat de problematiek leeft in de wijk en de daarmee gepaarde ongerustheid als gevolg van de minder goede resultaten van het voorjaar 2020 en de opkoop van de huizen door Umicore.

Het gemiddelde loodgehalte van kinderen in de wijk is gedaald ten opzichte van het voorjaar 2021 en bedraagt 2,91 µg/dl (voorjaar 2021: 3,42 µg/dl).

- Dit gemiddelde loodgehalte is het op een na laagste gehalte ooit gemeten in de wijk.
- Het gemiddelde loodgehalte is gedaald bij de peuters en de lagere schoolkinderen. Bij kleuters is dit gelijk gebleven. De hoogste loodwaarden worden gevonden bij de kleuters en de peuters.
- De daling van het gemiddelde loodgehalte wordt geobserveerd in de drie woonzones. De daling is het sterkst in de zone het dichtst bij de fabriek (MO1).
- Het percentage van kinderen in de wijk met een loodgehalte boven de 5 µg/dl bedraagt 13,3%. Dit percentage is gedaald ten opzichte van het voorjaar 2021 (18,8%).
Er hebben vier kinderen een waarde boven de 10 µg/dl, waaronder één kind met een waarde boven de 20 µg/dl.

Continue opvolging van kinderen in Moretusburg-Hertogvelden blijft belangrijk om hun gezondheid te beschermen:

- Het gemiddelde loodgehalte bij kinderen in de wijk is significant hoger dan bij kinderen uit de controlegroep.
- Ondanks de daling ten opzichte van het voorjaar 2021 heeft nog steeds 29,8% van de kinderen die in de zone het dichtst bij de fabriek wonen (MO1) een waarde boven de 5 µg/dl.
- Er zijn verschillende kinderen met een loodwaarde boven de 10 µg/dl. Ze zijn allen afkomstig uit woonzone MO2.

Er werd een significant verschil in loodgehalte waargenomen tussen de kinderen uit de controlegroep en de extra groep kinderen die buiten de wijk wonen en eenmalig konden deelnemen. Dit resultaat kan een extra motivering zijn voor het uitgebreider onderzoek dat in de toekomst zal plaatsvinden. M.b.v. dit onderzoek wil men meer inzicht krijgen in de gezondheidsimpact van zware metalen in de ruimere omgeving, dus breder dan enkel in de wijken rond de fabriek.

In bijlage:

- Rapport van PIH omtrent de lood-in-bloedwaarden najaar 2021.
- Rapport extra deelnemers van PIH
- Presentatie PIH

Bespreking

- Er zijn 4 waarden boven de 10 µg/dl (verdeeld over de 3 leeftijdsgroepen), waarvan 1 boven de 20 µg/dl. Wijkwerker Liesbet De Groot gaat met een vragenlijst na of hogere waarden gekoppeld kunnen worden aan de woning of aan gedrag. Verder onderzoek gebeurt nog. In één woning waren er

nog loden leidingen te vinden. Hoogste waarde (23,65µg/dl) was in zone MO2, maar wel vlak aan de grens met zone MO1.

- Situatie in De Pluim: Deze campagne waren er heel wat extra deelnemers uit de school De Pluim. Er is geen significant verschil in gemiddelde loodwaarde tussen de drie groepen (De Pluim, scholen in Hoboken en elders), en dit zowel voor kleuters als voor lagere school kinderen. In het voorjaar 2021 waren er een aantal verhoogde waarden in De Pluim (vooral bij kleuters) waardoor een verband vermoed werd. Dit signaal wordt niet bevestigd.
- Soms vermoedt men een verband (bv. kinderen die naar dezelfde school gaan, in dezelfde straat of in aanpalende straten wonen) maar dat verband hoeft er niet noodzakelijk te zijn. Ook een andere blootstellingsroute kan in sommige gevallen de oorzaak zijn van een verhoogde loodwaarde, bv. in het geval van een loden leiding in de woning.
- PIH heeft een opdracht om bloedonderzoek uit te voeren bij kinderen tussen 1 en 12 jaar in de wijken Moretusburg-Hertogvelden en dit te vergelijken met een controlegroep. Daarnaast zijn er nog de 'extra deelnemers'. Deze worden besproken in een apart rapport. Deze extra deelnemers zijn een erg heterogene groep: 1. Ongeruste mensen (bv. kinderen, maar ook zwangere vrouwen) die buiten de wijk wonen kunnen eenmalig hun bloed laten onderzoeken. 2. Mensen met een resultaat hoger dan 4 µg/dl worden proactief opnieuw uitgenodigd voor een herhaling van het bloedonderzoek. 3. Kinderen die verhuisd zijn uit de wijk Moretusburg-Hertogvelden kunnen op vraag verder opgevolgd worden en blijven deelnemen aan het onderzoek. 4. Kinderen die in de wijk wonen en die ouder zijn dan 12 jaar, kunnen ook eenmalig deelnemen. Indien ze in het verleden tot de doelgroep behoorden, dan mogen zij net als de verhuisde kinderen vragen om verder opgevolgd te worden. Het aantal extra deelnemers kan erg schommelen. Bij veel extra (on geplande) deelnemers worden de grenzen van de capaciteit bereikt. Afgelopen campagne werden een aantal extra deelnemers verwezen naar de volgende campagne. Hoe wordt omgegaan met de steeds groter wordende groep van extra deelnemers?

Belangrijk is om toch maximaal in te gaan op de vraag van mensen om (bij gunstig resultaat) ongerustheid te kunnen wegnemen. PIH bespreekt met AZG de uitbreiding van de opdracht en het incalculeren van een groter aantal deelnemers (op vlak van staalname, labowerk...).

- Het humaan biomonitoringsonderzoek zou een beter beeld moeten brengen van blootstelling (mbt afstand tot fabriek, windrichtingen...). Aan de hand van metingen in o.a. bloed- en urinestalen kan de blootstelling aan chemische stoffen worden nagegaan en kan de relatie met gezondheidseffecten onderzocht worden. Ook metingen in het milieu gebeuren en er wordt bij deelnemers informatie opgevraagd wat meer duidelijkheid moet geven over mogelijke blootstellingsroutes.
- Hoe rapporteren we de (individuele) resultaten en welke referentiewaarden hanteren we?
  - In de brieven kijken naar een betere vergelijkingsbasis als individu. Dit is een evenwichtsoefening: informatie moet correct zijn, mag geen onrust zaaien maar ook niet te geruststellend zijn. Bv. Bij de waarde "tussen 0 en 2 µg/dl" zou toegevoegd kunnen worden dat 80% van de controlegroep (kinderen die wonen in Hoboken, maar buiten de wijken Moretusburg-Hertogvelden) onder de 2 scoort.
  - Naar de burger toe is het belangrijk dat de communicatie eenvoudig is en dat er adviezen en tips gekoppeld kunnen worden aan de individuele resultaten.
  - In het rapport zelf kan verwezen worden naar verschillende instanties zoals CDC (American Centers for Disease Control and Prevention), maar ook Europese instanties zoals EFSA, RIVM...
  - Voor Umicore is het belangrijk om op groepsniveau te kunnen vergelijken met de voorwaarden opgelegd in de omgevingsvergunning. Het gemiddelde lood-in-bloed-gehalte bij de kinderen (1-12jaar) in de wijken Moretusburg-Hertogvelden mag (momenteel) maximum 3,5 µg/dl zijn.
  - PIH kijkt na hoe rapport en individuele brief hieraan aangepast kunnen worden.

- Sinds de coronacrisis wordt er geen lood op de handen van de kinderen van het eerste leerjaar meer gemeten omdat de kinderen eerste hun handen moeten wassen (omwille van coronamaatregelen). Vroeger werd het loodgehalte bepaald op de handen van de kinderen die school liepen in de Baron Sadoinestraat (dicht bij de fabriek) en was de relevantie veel groter. Kinderen van Moretusburg zijn nu verspreid over verschillende scholen en de test gebeurde nog enkel bij de kinderen die school liepen in de Oudestraat. Ondertussen zijn er veel meer kinderen in de controlegroep dan deelnemers in de school in de Oudestraat. Het meten van lood op de handen biedt nog weinig meerwaarde en zal in de toekomst niet meer terug opgestart worden.

2. Stand van zaken wijkwerker (Logo)

Liesbet De Groot beschrijft de afgelopen 6 maanden in haar job als wijkwerker. Ze is het eerste aanspreekpunt voor vragen en bezorgdheden van buurtbewoners, ze begeleidt en volgt gezinnen op...

- Juni: Liesbet werd gecontacteerd naar aanleiding van ongerustheid in school De Pluim (brief bodemresultaten en resultaten vingerprik april-mei). Opvallend veel huizen staan te koop in de wijk (particuliere verkoop). AZG maakte een brief op voor immokantoren in de buurt om de problematiek te duiden. Een ander probleem dat gesignaleerd wordt, is dat mensen die een huis kochten met een lening van het Vlaams woningfonds minstens 5 jaar moeten blijven wonen in deze woning.
- Augustus: Veel gezinnen uit zone MO1 zijn verhuisd. Gezinnen met kinderen onder de 12 jaar kunnen na verhuis nog steeds rekenen op ondersteuning (opvolging van zorgdossier, deelname aan halfjaarlijkse bloedprik). De steekkaart voor huisartsen werd aangepast.
- September: 10 zorgdossiers werden goedgekeurd door het expertencomité. In totaal zijn er nu 22 dossiers goedgekeurd.
- Oktober: In het kader van het OVAM-bodemonderzoek rond Umicore werden voor de diverse onderzochte locaties gepersonaliseerde locatiefiches opgemaakt. Liesbet, soms met ondersteuning van Kathleen, bezoekt de locaties, ondersteunt inzake sensibilisering en bij uitvoering van de maatregelen uit fiches. Daarnaast was er ondersteuning bij de vingerprik (najaarscampagne 2021).
- November: De resultaten van bloedprik worden door Liesbet persoonlijk aan de gezinnen meegedeeld vanaf lood-in-bloedwaarden van 4 µg/dl om de gezinnen optimaal te kunnen ondersteunen en begeleiden. Info avond in kinderdagverblijf werd begeleid door Liesbet en Kathleen.
- Toekomst van de wijkwerker: Het contract loopt nog tot 2023. Het werkveld is vergroot: sensibiliseren en preventie zowel binnen als buiten de wijken. Taken: ondersteuning vingerprikcampagne, opvolging zorgdossiers, locatiefiches bodemonderzoek...

3. Toelichting resultaten luchtkwaliteitsmetingen in Hoboken (VMM)

Conclusies

Zware metalen in PM₁₀-stof

In de eerste 8 maanden van 2021 daalt het gemiddelde van arseen, lood en cadmium in vergelijking met 2020. Uit een indicatieve toetsing op basis van het glijdend jaargemiddelde (= gemiddelde van 1/9/2020 – 31/8/2021) blijkt dat er enkel een overschrijding is van de Europese streefwaarde voor arseen op de 2 dichtstbijzijnde meetplaatsen.

Zware metalen in depositie

Na de stijging van 2019 en 2020, daalden de deposities in de eerste 9 maanden van 2021.

De hoogste deposities met de VMM in deze periode op de meetplaatsen het dichtst tegen Umicore. De deposities dalen naarmate de afstand tot het bedrijf toeneemt.

SO₂, PM₁₀ en PM_{2,5}

In de eerste 8 maanden van 2021 lagen de gemiddelden, dag- en uurwaarden onder de Europese grenswaarden. De WGO-advieswaarden voor daggemiddelden werden overschreden voor SO₂, PM₁₀ en PM_{2,5}. Voor fijn stof werden ook de WGO-advieswaarden voor het jaargemiddelde overschreden.

In bijlage: Samenvatting van de beschikbare resultaten van 2021 van de VMM-luchtmetingen in de regio Hoboken.

Wat betreft lood in fijn stof wordt steeds vergeleken met de WHO-grenswaarde waarop ook de Europese Commissie zich baseert. De WHO stelt ondertussen ook dat er geen veilige lood-in-bloedwaarde is, maar heeft officieel zijn adviezen (air quality guidelines) nog niet aangepast. De medische werkgroep stuurde een brief naar de WHO sturen om dit aan te kaarten. De WHO antwoordde dat aangepaste richtlijnen inzake lood ontwikkeld worden en verwacht deze vrij te geven tegen eind 2023.

In bijlage: Brief van de medische werkgroep naar de WHO, alsook het antwoord van de WHO.

4. Stand van zaken Umicore

Michiel Ceulemans van Umicore licht in een presentatie de laatste meetresultaten inzake lood, arseen en cadmium toe alsook de stand van zaken van belangrijkste maatregelen, projecten en studies.

Meetresultaten luchtkwaliteit in Moretusburg

- Lood in fijn stof: grenswaarde van 500 ng/m³ wordt op alle meetposten behaald. Een sterk dalende trend op meetpost C. Meunierplein (sinds zomer 2020) wordt gelinkt aan maatregelen genomen op de smelter.
- Arseen in fijn stof: streefwaarde van 6 ng/m³ wordt niet behaald. Er is wel een dalende trend.
- Cadmium in fijn stof: streefwaarde van 5 ng/m³ wordt opnieuw bereikt op alle meetposten. Er wordt onder het laagste punt van 2018 gegaan op alle meetposten.
- Lood in uitvallend stof: daling in glijdend jaargemiddelde op alle meetposten.

Loodraffinaderij

- Hal met saswerking werd opgeleverd en in gebruik genomen.
- Bijkomende studies en testen: nieuw concept wordt toegepast op 1 van de ketels (om interne stofverspreiding te beperken). Bij positief resultaat kan dit uitgebreid worden naar 2 overige ketels en reserve ketel (tijdens volgende zomerstilstanden).

Smelter

- Oven- en slibgebouw: diverse maatregelen worden afgewerkt.
- Aanpassing voor vliegstoffen: een pilootinstallatie staat klaar, proeven zijn lopende.
- Optimalisatie van de hygiëne gasafzuiging.

Hoogoven/Convertor

- Maatregelen ter hoogte van de koeling en voor behandeling van vliegstoffen.
- Haalbaarheidsstudie naar volledige ander proces als alternatief voor huidig proces (op lange termijn).

Interne logistiek

- Nieuwe maalmolen (site Olen) werd verder geoptimaliseerd. Sinds eind oktober zijn er enkel nog leveringen van natte materialen (speiss).
- Overdekte stockagelocatie werd in gebruik genomen.
- Studie 'optimalisatie logistieke handelingen' werd recent opgestart met 2 externe partijen.
- "Windbarometer" is in voege sinds januari 2021 (weersafhankelijke werking in functie van voorspelde windsnelheden). In totaal waren er 23 dagen (tem oktober) met aangepaste werking. Dit zijn 20 dagen met verhoogde aandacht (oranje dagen) en 3 dagen met sterk aangepast werking (rode dagen).

Uitbreiding capaciteit van waterzuivering: voorbereidende werken zijn gestart.

Vrijwillige verkoop van de huizen in Moretusburg is lopende. Aanbod is in zone 1 geldig voor alle gezinnen, in zone 2 voor gezinnen met kinderen tot 12 jaar. Een groot aantal bewoners heeft toegezegd in te gaan op het voorstel van Umicore. Uitgedrukt in cijfers: In zone 1 zijn er in totaal 191 woningen, 165 gezinnen zijn ingegaan op het voorstel van Umicore, 5 gezinnen hebben aangegeven niet te verhuizen en met 21 gezinnen zijn de besprekingen nog lopende. In zone 2 zijn momenteel 85 gezinnen met kinderen ingegaan op het voorstel van Umicore.

Aanleg groene zone (buffer) op fabrieksterrein

- Locatie is het voormalig ertsenpark, grenzend aan Moretusburg.
- 7.800 m² extra 'groen' in combinatie met installatie van extra buffercapaciteit voor hemelwater.
- Eerste (grond)werken zijn gestart. De realisatie is voorzien in 2022.

Vergunning van Umicore werd aangepast in de loop van juni.

- Bijzondere vergunningsvoorwaarden mbt communicatie strategie
Umicore dient een communicatiestrategie uit te werken en uiterlijk 1/1/2022 ter goedkeuring aan de deputatie voor te leggen. De website met milieu-info werd alvast aangepakt en uitgebreid.
- Bijzondere vergunningsvoorwaarden mbt normen voor lood-in-bloed
De lood-in-bloed-concentraties van de kinderen (1-12j) uit de omgeving (Moretusburg en Hertogvelden) moeten dalen naar een zo laag als mogelijk haalbaar niveau. Er moet gestreefd worden naar een 95^e percentielwaarde van minder dan 2 µg/dl lood-in-bloed. De normen die hierbij minstens gehaald moeten worden zijn de volgende:
  - Vanaf datum van dit besluit: gemiddeld max. 3,5 µg/dl.
  - Uiterlijk op 31/12/2022: gemiddeld max. 3 µg/dl en een 95e percentielwaarde van max. 5 µg/dl.
  - Uiterlijk op 31/12/2025: gemiddeld max. 2 µg/dl en een 95e percentielwaarde van max. 4 µg/dl.

Umicore ging in beroep (mbt loodnormen). Het beroep is ongegrond verklaard (advies van gewestelijke omgevingsvergunningcommissie). De definitieve beslissing door minister wordt kortelings verwacht.

In bijlage:

- Presentatie van Umicore

5. Communicatie

Onmiddellijke communicatie na de medische werkgroep:

- Persbericht van de medische werkgroep. Focus ligt op de resultaten van de lood-in-bloedwaarden.

- Persbericht van Umicore en brief naar bewoners in de wijk verspreid.

Er is een infomoment voor buurtbewoners op donderdag 9 december om 19u30 (via videoconferentie): korte presentaties van PIH (lood-in-bloedwaarden), Umicore (maatregelen), wijkwerker (taken, ondersteuning van buurtbewoners).

Overige

- Infomoment voor buurtbewoners kan opgenomen worden en op de website geplaatst worden.
- Nieuwsbrief wordt onder de loep genomen: eenvoudiger taalgebruik.
- Nagaan of de bloedresultaten (sneller) op een andere manier gecommuniceerd kunnen worden naar de wijk. Nu gebeurt dit met de nieuwsbrief tussen 2 bloedprikken.
- De volgende coördinatiegroep vindt plaats dinsdag 18 januari 2022. Een van de doelstellingen is het stroomlijnen van de communicatie. In het kader daarvan bekijkt de dienst gezondheid van de stad hoe de communicatie naar scholen en jeugdinstaties (bv. kinderdagverblijven) op het terrein structureler kan opgezet worden in samenwerking met alle andere partijen. Dit betreft dan afstemming met Logo, district Hoboken, alsook interne diensten van de stad zoals kinderopvang, onderwijs, jeugddienst.... Daarnaast onderzoekt de dienst gezondheid de mogelijkheid van een overzichtspagina op www.antwerpen.be, waar alle communicatie kan samenkomen zodat de burger snel weet waar hij terecht kan. Belangrijk is om de communicatie in zijn geheel te bekijken: welke doelgroepen bereiken (wie?), welke boodschappen geven, welke instrumenten inzetten, op welke momenten. De nieuwsbrief is één van de instrumenten die kan ingezet worden en kan in dit groter geheel grondig aangepakt / bekeken worden.
- Logo Antwerpen heeft alle info gebundeld op www.logoantwerpen.be/Hoboken, waarbij mensen naar verschillende websites (PIH, VMM,...) kunnen verder klikken afhankelijk van hun vraag.

6. Varia

6.1 Stand van zaken mbt bodem door Nele Bal (OVAM)

- Naar aanleiding van de verhoogde lood-in-bloedwaarden in 2020 voerde OVAM een extra bodemonderzoek. Er werden bodemstalen genomen op een selectie van locaties (straal van 1 km rond de fabriek) waar meerdere jongeren kinderen samen aanwezig kunnen zijn, met name scholen, kinderdagverblijven, sportpleinen, speeltuintjes... Alle locaties werden bezocht door een bodemsaneringsdeskundige en hierbij werd een vragenlijst overlopen. De resultaten werden in juli besproken met de betrokkenen. Het rapport van de bodemanalyses werd in augustus voorgesteld. Alle info is terug te vinden op de website van OVAM: <https://www.ovam.be/bijkomend-onderzoek-naar-zware-metalen-rond-umicore-in-hoboken-afgerond-risicogrenswaarde-in-bodem>. Per locatie werd een fiche gemaakt met de resultaten en specifieke preventiemaatregelen en adviezen die ze kunnen opvolgen. Op 2 plaatsen werd een overschrijding van de risicogrenswaarde gemeten. Hier zijn bijkomende maatregelen nodig. De 2 locaties worden verder opgevolgd. OVAM begeleidt en ondersteunt. OVAM nam ook al contact op met AG Vespa (stad Antwerpen).
- Op de planning bij OVAM: Er komt extra info op het bodemattest voor inwoners die in Hoboken en in het noorden van Hemiksem wonen (doorverwijzing naar website voor aandachtsgebied Hoboken).
- Er is een studie lopende die bekijkt hoe huidige bodemsaneringsnormen zich verhouden tot nieuwe wetenschappelijke inzichten. Uitvoering gebeurt door Vito. Opleveringsdatum is nog niet bekend.
- Daarnaast kunnen mensen nog altijd terecht bij OVAM voor persoonlijk advies over bodemresultaten.

Aanvulling

- Umicore voorziet in de terugbetaling van een aantal preventiemaatregelen (aankoop van matten, stofzuigers...). Preventiewerker ondersteunt scholen en kinderdagverblijven bij de praktische afhandeling.

Bespreking

- Is de bodemkwaliteit slechter in vergelijking met andere plaatsen in Vlaanderen? Hoe groot is het probleem in Hoboken?
In de rapporten van het convenant is veel informatie en (regionaal) kaartmateriaal terug te vinden: <https://www.ovam.be/convenant-umicore-nyrstar-vlaamse-overheid-ovam>. Het nieuwe bodemonderzoek bevestigt in grote lijnen de vroegere resultaten met uitzondering van de 2 plaatsen waar een overschrijding van de risicogrenswaarde gemeten werd.

6.2 Humane biomonitoring (HBM) door Liesbet Van Rooy (AZG)

- Het doel is de associaties te bestuderen tussen de biomerkers van blootstelling en ook milieumetingen te doen. Het onderzoek gebeurt bij een 200-tal jongeren (14 tot 15-jarigen) in Hoboken, Hemiksem en Kruibeke.
- De definitieve documenten zijn beschikbaar om over te kunnen gaan tot ondertekening. Zes partijen tekenen de overeenkomst. Dit zijn provincie Antwerpen, stad Antwerpen, Umicore en op Vlaams niveau departement omgeving, VMM en AZG. Na ondertekening kan gecommuniceerd worden naar de burgers en kan ook een (Europese) aanbestedingsprocedure van start gaan. Na gunning kan het definitief projectplan afgeklopt worden. Het HBM-onderzoek bij de jongeren loopt van mei 2022 tot mei 2023 (over 2 schooljaren). De gehele HBM start januari 2022 en loopt tot december 2024.

Bespreking

- Er is een groot verschil tussen bloedstaalnames om PFAS te bepalen en een humaan onderzoeksproject (collecteren en onderzoeken van bloed, urine en haar, associaties zoeken op basis van vragenlijsten en linken aan milieumetingen zowel binnen- als buitenshuis). Koppelen van beide onderzoeken aan elkaar is niet zinvol.

6.3 Meer gedragsstoornissen / autisme bij kleuters en peuters?

- Vanuit CLB wordt de bezorgdheid geuit naar een mogelijks hoger aantal peuters en kleuters met gedragsstoornissen / autisme in de regio Moretusburg-Hertogvelden.
- Data (gekoppeld aan woonplaats) kunnen best opgevraagd worden in de verschillende centra waar diagnoses gesteld worden. PIH bekijkt verder hoe de vraag geformuleerd kan worden.

6.4 Secretariaat medische werkgroep

Er is een interne wijziging binnen de stad Antwerpen. Vanaf 2022 zal het secretariaat van de dienst klimaat & leefmilieu verschuiven naar de dienst gezondheid van de stad.

6.5 Datum volgende vergadering van de Medische Werkgroep Hoboken 2 juni 2022 van 9 tot 12u

Bijlagen bij het verslag:

1. Rapport 'Bevolkingsonderzoek lood in bloed. Wijk Moretusburg-Hertogvelden. Najaar 2021.' van PIH
2. Rapport 'Extra deelnemers' van PIH
3. Presentatie 'Bloedresultaten' van PIH
4. Samenvatting van de beschikbare resultaten van 2021 van de VMM-luchtmetingen in de regio Hoboken.
5. Brief van de medische werkgroep naar de WHO, alsook het antwoord van de WHO
6. Presentatie van Umicore